

CUPRINS

Abrevieri	5
Prolegomene	7
PARTEA I. JURISDICȚIA, PROCEDURA CIVILĂ ȘI PRINCIPIILE SALE FUNDAMENTALE	9
Capitolul I. Jurisdicția	9
§1. Determinarea conceptului de „jurisdicție”	9
§2. Jurisdicția ca funcțiune	10
§3. Jurisdicția ca serviciu public	11
§4. Conținutul jurisdicției	11
Capitolul II. Justiția și procesul civil	16
§1. Considerații prealabile	16
§2. Particularitățile procesului civil	18
2.1. Caracterul complex al procesului civil	18
2.2. Realizarea activității judiciare cu participarea părților și a altor subiecți procesuali	18
2.3. Activitatea judiciară se desfășoară după reguli riguros determinate de lege	18
2.4. Realizarea activității judiciare într-o cauză civilă concretă	19
§3. Rolul procesului civil	19
Capitolul III. Dreptul procesual civil	21
§1. Noțiunea și obiectul dreptului procesual civil	21
1.1. Noțiunea de „drept procesual civil”	21
1.2. Precizări terminologice	22
1.3. Obiectul dreptului procesual civil	23
§2. Natura dreptului procesual civil	24
§3. Sistemul dreptului procesual civil	26
3.1. Sistemul procesului civil	26
3.2. Sistemul dreptului procesual civil	27
§4. Dreptul procesual civil, dreptul public și dreptul privat	27
§5. Izvoarele dreptului procesual civil	30
5.1. Noțiuni prealabile	30
5.2. Principalele izvoare ale dreptului procesual civil român	30
5.2.1. Legea	30
5.2.2. Ordonanțele Guvernului României	32
5.2.3. Documentele adoptate de Comisia și Parlamentul European	33

5.2.4. Practica judiciară și cutuma	34
5.2.5. Doctrina	38
5.3. Clasificarea legilor de procedură civilă	40
5.3.1. Precizări prealabile.....	40
5.3.2. Legile de organizare judecătorească, competență și de procedură propriu-zisă	41
5.3.3. Legile generale și legile speciale	41
5.3.4. Legile imperative și legile dispozitive	42
5.4. Acțiunea legilor de procedură civilă	44
5.4.1. Considerații prealabile.....	44
5.4.2. Acțiunea legilor de procedură civilă în timp	44
5.4.3. Teritorialitatea legilor de procedură civilă	46
Capitolul IV. Principiile fundamentale ale procesului civil	48
§1. Precizări prealabile	48
§2. Examinarea principiilor procedurale fundamentale	49
2.1. Îndatoriri privind primirea și soluționarea cererilor	50
2.2. Dreptul la judecarea cauzei în mod echitabil, într-un termen optim și previzibil	51
2.3. Principiul legalității	57
2.4. Principiul egalității părților în fața justiției	58
2.5. Principiul disponibilității	60
2.6. Obligațiile părților în desfășurarea procesului civil.....	62
2.7. Obligațiile terților în desfășurarea procesului.....	63
2.8. Buna-credință.....	64
2.9. Principiul dreptului la apărare	65
2.10. Principiul contradictorialității	67
2.11. Principiul oralității	69
2.12. Principiul nemijlocirii.....	71
2.13. Principiul publicității.....	72
2.14. Principiul folosirii limbii române în justiție	74
2.15. Principiul continuității	76
2.16. Respectarea principiilor fundamentale	77
2.17. Încercarea de împăcare a părților.....	77
2.18. Principiul adevărului și al rolului activ al judecătorului	81
2.19. Respectul cuvenit justiției	85
Capitolul V. Participanții la procesul civil.....	86
§1. Enumerare	86
§2. Instanța de judecată	87
2.1. Referințe generale	87
2.2. Structura instanțelor judecătorești	92
2.3. Consiliul Superior al Magistraturii	99
2.4. Statutul magistraților	108

2.4.1. Corpul magistraților	109
2.4.2. Recrutarea și investirea în funcție a judecătorilor și procurorilor	110
2.4.3. Institutul Național al Magistraturii	115
2.4.4. Incompatibilități și interdicții	118
2.4.5. Eliberarea din funcție a judecătorilor și procurorilor.....	122
2.4.6. Răspunderea juridică a magistraților	126
§3. Părțile în procesul civil	137
3.1. Determinarea conceptului de „parte”	137
3.2. Rolul părților în procesul civil	142
3.3. Coparticiparea procesuală	143
3.4. Efectele coparticipării procesuale	145
3.5. Condițiile pentru a fi parte în procesul civil	147
3.5.1. Precizări prealabile.....	147
3.5.2. Capacitatea procesuală de folosință.....	148
3.5.3. Justificarea unui interes	150
3.6. Drepturile și obligațiile părților.....	154
3.6.1. Precizări prealabile.....	154
3.6.2. Drepturile procesuale ale părților	154
3.6.3. Obligațiile procesuale ale părților	155
§4. Terțele persoane în procesul civil	157
4.1. Aprecieri generale	157
4.2. Condițiile generale de admisibilitate a participării terțelor persoane în procesul civil	158
4.2.1. Existența unui proces civil în curs de judecată	159
4.2.2. Interesul	159
4.2.3. Preexistența unui litigiu	160
4.2.4. Existența unei legături de conexitate	161
4.3. Formele de participare a terțelor persoane în procesul civil	162
4.3.1. Intervenția voluntară în procesul civil.....	162
4.3.1.1. Noțiune și forme	162
4.3.1.2. Intervenția principală	163
4.3.1.3. Intervenția accesorie	173
4.3.2. Intervenția forțată	180
4.3.2.1. Definiție	180
4.3.2.2. Chemarea în judecată a altor persoane.....	180
4.3.2.3. Chemarea în garanție.....	186
4.3.2.4. Arătarea titularului dreptului	195
4.3.2.5. Introducerea forțată în cauză, din oficiu, a altor persoane.....	199
§5. Reprezentarea părților în procesul civil	204
5.1. Noțiunea și formele reprezentării	204
5.2. Reguli generale privind reprezentarea în justiție	205
5.3. Reguli speciale privind reprezentarea convențională	208

§6. Participarea procurorului în procesul civil.....	222
6.1. Precizări prealabile	222
6.2. Rolul procurorului în procesul civil	226
6.3. Calitatea procesuală a procurorului	227
6.4. Formele de participare a procurorului în procesul civil	231
6.4.1. Promovarea acțiunii civile	232
6.4.2. Intervenția procurorului în procesul civil.....	238
6.4.3. Exercițarea căilor de atac de către procuror	240
6.4.4. Participarea procurorului la activitatea de executare silită..	242
Capitolul VI. Acțiunea civilă	244
§1. Noțiunea și importanța acțiunii civile	244
§2. Natura juridică a acțiunii civile	247
§3. Condițiile de exercițiu al acțiunii civile	255
3.1. Considerații generale	255
3.2. Capacitatea procesuală	255
3.2.1. Precizări preliminare	255
3.2.2. Reprezentarea părților	256
3.2.3. Asistarea părților	258
3.2.4. Autorizarea	260
3.2.5. Sancțiunea lipsei capacității procesuale de exercițiu	260
3.3. Calitatea procesuală	261
3.3.1. Accepțiuni.....	261
3.3.2. Determinarea calității procesuale.....	262
3.3.3. Justificarea calității procesuale	265
3.3.4. Legitimarea procesuală extraordinară	266
3.3.5. Transmiterea calității procesuale	269
3.3.6. Sancțiunea aplicabilă	271
3.4. Formularea unei pretenții	272
§4. Elementele acțiunii civile	273
4.1. Subiectele acțiunii civile	273
4.2. Obiectul acțiunii civile.....	273
4.3. Cauza acțiunii civile	275
§5. Clasificarea acțiunilor civile	277
Capitolul VII. Competența instanțelor judecătorești.....	285
§1. Noțiunea și formele competenței	285
1.1. Noțiunea de „competență”	285
1.2. Formele competenței	286
§2. Competența generală a instanțelor judecătorești.....	287
2.1. Precizări preliminare	287
2.2. Jurisdicția constituțională.....	287
2.3. Competența în materie arbitrală	290
2.4. Competența în materie succesorală	293

2.5. Competența în procesele funciare	294
2.6. Competența în cazul conflictelor de muncă	295
§3. Competența jurisdicțională a instanțelor judecătorești	299
3.1. Precizări prealabile	299
3.2. Competența materială sau de atribuțiune a instanțelor judecătorești	300
3.2.1. Competența materială funcțională	300
3.2.2. Competența materială procesuală	301
3.2.3. Competența materială sau de atribuțiune a judecătorilor ..	301
3.2.3.1. Competența de fond a judecătorilor	301
3.2.3.2. Determinarea competenței de atribuțiune după criteriul valoric	305
3.2.3.3. Situații particulare	311
3.2.3.3. Competența de control judecătoresc	316
3.2.3.4. Competența diversă a judecătorilor	317
3.2.4. Competența materială sau de atribuțiune a tribunalelor	318
3.2.5. Competența materială sau de atribuțiune a curților de apel	322
3.2.6. Competența materială sau de atribuțiune a Înaltei Curți de Casație și Justiție	327
3.3. Competența teritorială a instanțelor judecătorești	332
3.3.1. Precizări prealabile	332
3.3.2. Competența teritorială generală	332
3.3.3. Competența teritorială alternativă	337
3.3.3.1. Cazul coparticipării procesuale pasive	337
3.3.3.2. Cazuri de competență teritorială alternativă prevăzute de art. 113 NCPC	339
3.3.3.3. Competența în materie de tutelă și familie	343
3.3.3.4. Competența în cererile în materie de asigurări	345
3.3.3.5. Alegerea de competență	346
3.3.4. Competența teritorială excepțională sau exclusivă	346
3.3.6. Competența facultativă	354
3.3.7. Competența teritorială convențională	356
3.4. Competența de ordine publică și competența de ordine privată	358
§4. Întinderea competenței instanței sesizate	360
4.1. Precizări prealabile	360
4.2. Extinderea competenței instanței sesizate asupra apărărilor pârâtului	361
4.2.1. Regula „judecătorul acțiunii este și judecătorul excepției” ..	361
4.2.2. Chestiunile prejudiciale	363
4.2.3. Diferite chestiuni prejudiciale	365
4.2.4. Chestiuni prejudiciale dispărute	367
4.3. Prorogarea competenței instanței sesizate	370

4.3.1. Precizări prealabile.....	370
4.3.2. Prorogarea legală de competență.....	370
4.3.2.1. Noțiune și forme	370
4.3.2.2. Prorogarea legală în cazul competenței absolute	372
4.3.3. Prorogarea judecătorească.....	375
4.3.4. Prorogarea convențională	375
4.4. Căile de soluționare a situațiilor de necompetență	378
4.4.1. Precizări prealabile.....	378
4.4.2. Excepția de necompetență	378
4.4.3. Conflictele de competență	390
4.4.3.1. Noțiune	390
4.4.3.2. Forme	391
4.4.3.3. Condiții	391
4.4.3.4. Procedura de soluționare a conflictelor de competență	392
§5. Incidente procedurale privitoare la compunerea completului de judecată sau la instanța sesizată	395
5.1. Precizări prealabile	395
5.2. Incidente privitoare la compunerea completului de judecată.....	396
5.2.1. Incompatibilitatea	396
5.2.2. Abținerea	405
5.2.3. Recuzarea.....	406
5.2.4. Procedura de soluționare a abținerii și recuzării	407
5.2.5. Incompatibilitatea altor participanți.....	417
5.3. Incidente privitoare la competența instanței sesizate	418
5.3.1. Strămutarea procesului civil	418
5.3.1.1. Noțiune și motive	418
5.3.1.2. Cererea de strămutare	420
5.3.1.3. Competența de soluționare	420
5.3.1.4. Suspendarea judecării procesului	421
5.3.1.5. Procedura de judecare a cererii de strămutare	422
5.3.2. Delegarea instanței	427
Capitolul VIII. Actele de procedură.....	429
§1. Noțiunea și importanța actelor de procedură.....	429
1.1. Determinarea conceptului de „act procedural”	429
1.2. Importanța actelor de procedură.....	433
§2. Condițiile generale ale actelor de procedură	434
2.1. Precizări prealabile	434
2.2. Determinarea condițiilor generale ale actelor de procedură.....	434
§3. Clasificarea actelor de procedură	437
3.1. Precizări prealabile	437
3.2. Diferite categorii de acte de procedură	437

3.2.1. Acte procedurale ale instanței, părților, terțelor persoane și organelor de executare silită.....	437
3.2.2. Acte de procedură verbale și acte de procedură scrise.....	439
3.2.3. Acte de procedură obligatorii și acte de procedură facultative	439
3.2.4. Acte unilaterale, acte bilaterale și multilaterale.....	440
3.2.5. Acte judiciare și acte extrajudiciare.....	440
3.2.6. Acte de procedură specifice judecătii în primă instanță, acte specifice judecătii în fața instanțelor de control judiciar și acte de executare silită	440
§4. Cererile	441
4.1. Noțiunea, clasificarea și importanța cererilor care se adresează instanțelor judecătorești	441
4.2. Condițiile generale de validitate a cererilor.....	442
§5. Citarea părților și comunicarea actelor de procedură.....	448
5.1. Precizări prelabile	448
5.2. Citația.....	450
5.3. Termenul în care trebuie înmănată citația	454
5.4. Procedura de înmânare a citației.....	456
5.4.1. Entitățile însărcinate cu comunicarea	456
5.4.2. Locul citării	460
5.4.3. Procedura de comunicare	464
5.4.4. Situații procedurale particulare	468
5.4.5. Termenul în cunoștință.....	472
Capitolul IX. Termenele de procedură.....	475
§1. Noțiunea și rolul termenelor de procedură	475
1.1. Noțiunea de „termen procedural”	475
1.2. Rolul termenelor procedurale	476
§2. Clasificarea termenelor de procedură	476
§3. Durata termenelor de procedură	478
§4. Calcularea termenelor de procedură	482
Capitolul X. Sancțiunile procedurale.....	485
§1. Noțiunea și rolul sancțiunilor procedurale.....	485
1.1. Conceptul de „sancțiune procedurală”	485
1.2. Rolul sancțiunilor procedurale	486
§2. Determinarea sancțiunilor procedurale.....	486
§3. Nulitatea actelor de procedură	489
3.1. Conceptul de „nulitate procedurală”.....	489
3.2. Clasificarea nulităților procedurale.....	490
3.2.1. Precizări prelabile.....	490
3.2.2. Nulitățile absolute și nulitățile relative	491
3.2.3. Nulitățile exprese și nulitățile virtuale	494

3.2.4. Nulitățile proprii și nulitățile derivate.....	495
3.2.5. Nulitățile intrinseci și nulitățile extrinseci.....	495
3.2.6. Nulitățile totale și nulitățile parțiale.....	495
3.2.7. Nulitățile de drept și nulitățile judiciare.....	496
3.2.8. Nulitățile condiționate și nulitățile necondiționate	497
3.3. Condițiile generale ale nulității	498
3.3.1. Precizări prealabile.....	498
3.3.2. Nesocotirea dispozițiilor legale privitoare la desfășurarea procesului civil.....	499
3.3.3. Producerea unei vătămări.....	500
3.3.4. Vătămarea să nu poată fi înlăturată decât prin anularea actului.....	502
3.3.5. Valorificarea nulităților în procesul civil.....	504
3.3.6. Regularizarea actelor de procedură.....	509
3.3.7. Efectele nulității în procesul civil	512
§4. Decăderea	516
4.1. Noțiunea și importanța decăderii	516
4.2. Condițiile de existență a decăderii.....	518
4.2.1. Precizări preliminare	518
4.2.2. Existența unui termen imperativ care să impună obligația exercitării dreptului înăuntrul aceluși termen.....	518
4.2.3. Neexercitarea dreptului procedural înăuntrul termenului prevăzut de lege sau stabilit de judecător	520
4.2.4. Inexistența unei derogări exprese de la sancțiunea decăderii	520
4.3. Invocarea și constatarea decăderii	524
4.4. Efectele decăderii	526
§5. Perimarea procesului civil.....	528
5.1. Determinarea conceptului și justificarea instituției.....	528
5.2. Scurtă privire istorică asupra instituției	530
5.3. Condițiile perimării	531
5.3.1. Precizări prealabile.....	531
5.3.2. Învestirea instanței cu o cerere care implică desfășurarea unei activități judiciare de fond sau de soluționare a căilor legale de atac.....	531
5.3.3. Rămânerea cauzei în nelucrare timp de 6 luni	533
5.3.4. Rămânerea cauzei în nelucrare să fie determinată de culpa părții	539
5.4. Procedura perimării.....	540
5.5. Soluțiile pronunțate asupra perimării	544
5.6. Efectele perimării	544
5.7. Perimarea instanței.....	549
§6. Amenzile judiciare.....	550
6.1. Noțiunea și importanța amenzilor judiciare.....	550
6.2. Principalele cazuri de aplicare a sancțiunii	551

6.3. Obligarea la despăgubiri.....	556
6.4. Procedura de aplicare a amenzilor judiciare.....	557
Capitolul XI. Cheltuielile de judecată	559
§1. Noțiunea și rolul cheltuielilor de judecată	559
§2. Conținutul cheltuielilor de judecată.....	561
2.1. Precizări prealabile	561
2.2. Taxele judiciare de timbru.....	561
2.3. Onorariul experților	573
2.4. Onorariul avocațial	573
§3. Procedura de acordare a cheltuielilor de judecată	576
3.1. Rolul culpei procesuale.....	576
3.2. Compensarea cheltuielilor de judecată.....	579
3.3. Exonerarea de plata cheltuielilor de judecată.....	582
3.4. Lichidarea cheltuielilor de judecată în cazul coparticipării procesuale	583
 PARTEA A II-A. PROCEDURA ÎN FAȚA PRIMEI INSTANȚE	587
Capitolul I. Considerații generale asupra judecării în primă instanță	587
Capitolul II. Sesizarea instanței de judecată	589
§1. Dreptul de a sesiza instanța de judecată.....	589
§2. Procedura prealabilă.....	590
§3. Cererea de chemare în judecată	597
3.1. Noțiunea și importanța cererii de chemare în judecată	597
3.2. Conținutul cererii de chemare în judecată	599
3.3. Condiții speciale privind actul introductiv de instanță	608
3.4. Nulitatea cererii de chemare în judecată	608
3.5. Înregistrarea, verificarea și regularizarea cererii de chemare în judecată	611
3.6. Fixarea primului termen de judecată și pregătirea judecării	624
3.7. Reprezentarea judiciară a părților în caz de coparticipare procesuală	627
3.7.1. Rațiunea instituției.....	627
3.7.2. Calitatea mandatarului	628
3.7.3. Numirea unui curator special	629
3.8. Măsuri pentru pregătirea judecării	629
3.9. Modificarea cererii de chemare în judecată.....	630
3.9.1. Modificarea cererii la primul termen.....	630
3.9.2. „Modificarea” cererii în cursul dezbaterilor.....	631
3.9.3. Modificarea cererii de chemare în judecată cu acordul tuturor părților	632

3.10. Efectele cererii de chemare în judecată	633
§4. Întâmpinarea	635
4.1. Noțiunea și importanța întâmpinării	635
4.2. Conținutul întâmpinării	636
4.3. Comunicarea întâmpinării	637
4.4. Obligatoritatea întâmpinării	638
4.5. Sancțiunea nedepunerii întâmpinării	639
§5. Cererea reconvențională	641
5.1. Noțiunea, importanța și natura cererii reconvenționale	641
5.2. Condițiile cererii reconvenționale	642
5.3. Depunerea cererii reconvenționale	645
5.4. Soluționarea concomitentă a cererii reconvenționale și a cererii de chemare în judecată	646
5.5. Procedura de judecată	649
Capitolul III. Judecata	652
<i>Secțiunea I. Principii generale privitoare la desfășurarea ședinței de judecată</i>	<i>652</i>
§1. Scopul judecării procesului	652
§2. Locul judecării procesului	653
§3. Desfășurarea procesului fără prezența publicului	653
§4. Continuitatea instanței	655
§5. Ordinea judecării proceselor	656
§6. Atribuțiile președintelui completului de judecată	658
6.1. Conducerea ședinței de judecată	658
6.2. Ordinea în care se dă cuvântul părților	658
6.3. Încuviințarea întrebărilor	659
§7. Poliția ședinței de judecată	659
§8. Verificări privind prezentarea părților	662
§9. Amânarea procesului	663
§10. Judecarea cauzei în lipsa părții legal citate	666
§11. Discutarea cererilor și excepțiilor	666
§12. Folosirea traducătorului și interpretului	667
§13. Ascultarea minorilor	668
§14. Prezența personală a părților în vederea soluționării amiabile a litigiului	669
§15. Preschimbarea termenului	674
§16. Notele de ședință	676
§17. Încheierea de ședință	677
17.1. Noțiune și importanță	677
17.2. Clasificarea încheierilor de ședință	678
17.3. Obligatoritatea încheierii de ședință	679
17.4. Conținutul încheierii de ședință	680
17.5. Reguli aplicabile	682

<i>Secțiunea a II-a. Cercetarea procesului</i>	686
§1. Scopul cercetării procesului.....	686
§2. Intrarea în vigoare a textului	688
§3. Estimarea duratei cercetării procesului	688
3.1. Obligația judecătorului	688
3.2. Criterii de estimare a duratei cercetării	689
3.3. Încheierea instanței.....	689
3.4. Reconsiderarea duratei estimate pentru cercetarea procesului	690
§4. Alegerea procedurii de administrare a probelor	691
§5. Locul cercetării procesului	691
§6. Asigurarea celerității	692
§7. Suspendarea judecării cauzei.....	693
§8. Împrejurări care pun capăt procesului	694
§9. Terminarea cercetării procesului	694
9.1. Terminarea cercetării procesului	694
9.2. Note scrise	695
<i>Secțiunea a III-a. Excepțiile procesuale</i>	696
§1. Noțiunea și importanța excepțiilor procesuale.....	696
§2. Natura excepțiilor de procedură	700
§3. Clasificarea excepțiilor.....	701
3.1. Excepțiile absolute și excepțiile relative.....	702
3.2. Excepții de procedură și excepții de fond	702
3.3. Excepții dilatorii, peremptorii și declinatorii	707
§4. Procedura de soluționare a excepțiilor de procedură	708
4.1. Invocarea excepțiilor	708
4.2. Ordinea de soluționare a excepțiilor	711
§5. Soluțiile instanței.....	714
§6. Principalele excepții de procedură.....	715
6.1. Scurtă introducere asupra temei.....	715
6.2. Excepția de litispendență	716
6.2.1. Noțiune	716
6.2.2. Condițiile litispendenței	717
6.2.3. Procedura de soluționare a excepției de litispendență	719
6.3. Excepția de conexitate.....	721
6.3.1. Noțiune	721
6.3.2. Condițiile conexității	722
6.3.3. Dreptul de control al instanței superioare	723
6.3.4. Procedura de soluționare a excepției de conexitate	723
6.4. Autoritatea lucrului judecat și excepția autorității lucrului judecat.....	726
6.4.1. Considerații generale asupra lucrului judecat.....	726
6.4.2. Elementele lucrului judecat	728
6.4.3. Excepția autorității de lucru judecat	733

<i>Secțiunea a IV-a. Probele în procesul civil</i>	737
§1. Noțiunea și importanța probelor în procesul civil.....	737
§2. Reglementarea probelor în materie civilă.....	739
§3. Sarcina probei în procesul civil.....	741
§4. Obiectul probei.....	744
§5. Condițiile generale de admisibilitate a probelor.....	748
§6. Clasificarea probelor.....	750
§7. Reguli generale privind propunerea, încuviințarea și administrarea dovezilor.....	751
7.1. Precizări prealabile.....	751
7.2. Propunerea probelor.....	751
7.3. Încuviințarea probelor.....	753
7.4. Administrarea probelor.....	754
7.4.1. Precizări prealabile.....	754
7.4.2. Reguli generale.....	754
7.4.3. Reguli particulare.....	757
7.5. Cheltuielile necesare administrării probelor.....	757
7.6. Aprecierea probelor.....	758
§8. Mijloacele de probă.....	760
8.1. Noțiuni generale.....	760
8.2. Înscrierile.....	760
8.2.1. Noțiune.....	760
8.2.2. Importanța înscrierilor.....	761
8.2.3. Clasificarea înscrierilor.....	762
8.2.4. Înscrierul autentic.....	763
8.2.5. Înscrierul sub semnătură privată.....	767
8.2.6. Înscrierile întocmite de profesioniști.....	772
8.2.7. Registrele și hârtiile domestice.....	773
8.2.8. Registrele profesioniștilor.....	774
8.2.9. Mențiunile făcute de creditor.....	775
8.2.10. Înscrierile pe suport informatic.....	776
8.2.11. Înscrierile în formă electronică.....	778
8.2.12. Regimul duplicatelor și copiilor de pe înscrierile autentice sau sub semnătură privată.....	779
8.2.13. Copiile făcute pe microfilme sau pe suporturi informatic.....	782
8.2.14. Regimul altor înscrieri.....	782
8.2.15. Administrarea probei cu înscrieri.....	784
8.3. Proba testimonială.....	793
8.3.1. Considerații generale.....	793
8.3.2. Admisibilitatea probei testimoniale.....	794
8.3.3. Începutul de dovadă scrisă.....	798
8.3.4. Administrarea probei cu martori.....	799
8.3.4.1. Citarea martorilor.....	799

8.3.4.2. Ascultarea martorilor necitați.....	800
8.3.4.3. Persoanele care nu pot fi ascultate ca martori.....	801
8.3.4.4. Persoanele scutite de obligația de a depune mărturie	803
8.3.4.5. Procedura de audiere a martorilor	804
8.3.4.6. Drepturile bănești ale martorului	808
8.3.4.7. Aprecierea probei cu martori	809
8.4. Expertiza	811
8.4.1. Precizări preliminare	811
8.4.2. Formele expertizei.....	814
8.4.3. Obiectul expertizei.....	815
8.4.4. Încuviințarea expertizei	815
8.4.5. Calitatea de expert	817
8.4.6. Procedura expertizei	819
8.4.7. Drepturi bănești ale expertului	824
8.5. Cercetarea la fața locului	825
8.5.1. Precizări generale	825
8.5.2. Procedura cercetării la fața locului	827
8.6. Mărturisirea	828
8.6.1. Noțiunea și importanța mărturisirii	828
8.6.2. Formele mărturisirii	829
8.6.3. Condițiile de admisibilitate a mărturisirii.....	830
8.6.4. Indivizibilitatea mărturisirii	832
8.6.5. Administrarea mărturisirii	834
8.7. Mijloacele materiale de probă	838
8.7.1. Noțiune și condiții	838
8.7.2. Păstrarea, verificarea și restituirea mijloacelor materiale de probă	840
8.8. Prezumțiile	841
8.8.1. Considerații generale asupra prezumțiilor	841
8.8.2. Categoriile de prezumții	843
8.9. Asigurarea dovezilor	845
8.9.1. Precizări prealabile.....	845
8.9.2. Procedura asigurării dovezilor	846
8.9.3. Constatarea de urgență a unei stări de fapt.....	848
8.10. Administrarea probelor de către avocați	849
8.10.1. Importanța instituției	849
8.10.2. Domeniu de aplicare	850
8.10.3. Procedura de administrare.....	850
<i>Secțiunea a V-a. Incidente în desfășurarea normală a procesului.....</i>	<i>859</i>
§1. Precizări prealabile	859
§2. Actele de dispoziție ale părților	860
2.1. Precizări prealabile	860
2.2. Renunțarea reclamantului.....	860

2.2.1. Renunțarea la judecată	860
2.2.2. Renunțarea la drept	866
2.2.3. Achiesarea	869
2.2.4. Tranzacția judiciară	873
§3. Suspendarea procesului civil	877
3.1. Noțiunea și formele suspendării	877
3.2. Suspendarea voluntară	877
3.3. Suspendarea de drept	880
3.4. Suspendarea facultativă	883
3.5. Procedura suspendării	886
<i>Secțiunea a VI-a. Dezbaterea în fond a procesului</i>	888
§1. Noțiune și obiect	888
§2. Chestiuni prealabile	890
§3. Completarea sau refacerea unor probe	890
§4. Deschiderea dezbaterilor în fond	891
§5. Închiderea dezbaterilor în fond	892
<i>Secțiunea a VII-a Deliberarea și pronunțarea hotărârii judecătorești</i>	894
§1. Considerații prealabile	894
§2. Deliberarea judecătorilor	894
§3. Amânarea pronunțării	895
§4. Soluționarea cauzei	896
§5. Adoptarea și pronunțarea hotărârii	897
Capitolul IV. Hotărârea judecătorească	906
§1. Noțiunea și importanța hotărârii judecătorești	906
§2. Natura juridică a hotărârii judecătorești	907
§3. Clasificarea hotărârilor judecătorești	908
§4. Conținutul hotărârii	911
4.1. Precizări generale	911
4.2. Practicaua	911
4.3. Motivele de fapt și de drept	912
4.4. Dispozitivul	916
§5. Redactarea și comunicarea hotărârii	920
§6. Efectele hotărârii judecătorești	923
6.1. Noțiune și enumerare	923
6.2. Dezinvestirea instanței	923
6.3. Autoritatea de lucru judecat	924
6.3.1. Funcțiile lucrului judecat	924
6.3.2. Hotărâri judecătorești care se bucură de autoritatea lucrului judecat	924
6.3.3. Partea din hotărâre care dobândește autoritate de lucru judecat	926
6.3.4. Momentul dobândirii autorității lucrului judecat	931
6.3.5. Puterea executorie	932

6.3.6. Forța probantă.....	932
6.3.7. Obligativitatea și opozabilitatea hotărârii	933
6.3.8. Alte efecte procedurale	934
6.4. Hotărâri cu termen de grație	935
6.5. Executarea provizorie	938
6.5.1. Forme	938
6.5.2. Execuția provizorie de drept	938
6.5.3. Execuția provizorie judecătorească	939
6.5.4. Suspendarea executării provizorii.....	941
§7. Îndreptarea, lămurirea și completarea hotărârilor judecătorești	941
7.1. Precizări generale	941
7.2. Îndreptarea erorilor materiale	942
7.3. Lămurirea hotărârii și înlăturarea dispozițiilor contradictorii	946
7.4. Completarea hotărârii	948
Bibliografie selectivă	953

IOAN LEȘ

**TRATAT
DE DREPT PROCESUAL CIVIL**

VOLUMUL I

**PRINCIPII ȘI INSTITUȚII GENERALE.
JUDECATA ÎN FAȚA PRIMEI INSTANȚE**

**Universul Juridic
București
-2014-**

ABREVIERI

BJCD	<i>Înalta Curte de Casație și Justiției. Buletinul Jurisprudenței.</i>
	<i>Culegere de decizii</i>
BC	Buletinul Casației
BCA	Buletinul Curților de Apel
C. Ap.	Curtea de Apel
CD	<i>Culegere de decizii ale Tribunalului Suprem</i>
C. Jud.	Revista „Curierul Judiciar”
C.P.J.	Culegere de practică judiciară
C.S.J.	Curtea Supremă de Justiție
<i>Culegere de decizii de îndrumare...</i>	<i>Culegere de decizii de îndrumare ale Plenului Tribunalului Suprem în materie civilă pe anii 1952-1965</i>
C. civ.	Codul civil
C. fam.	Codul familiei
C. pr. civ. (1865)	Codul de procedură civilă (din 1865)
col. civ.	colegiul civil
D.J.R.	C. Crișu, N. Crișu Magraon, Șt. Crișu, <i>Doctrină și jurisprudență română 1989-1994</i> , Ed. Argessis, Curtea de Argeș, 1995
dec.	decizia
ICCJ	Înalta Curte de Casație și Justiție
Jud.	Judecătoria
JN	Revista „Justiția Nouă”
LP	Revista „Legalitatea populară”
M. Of.	Monitorul Oficial al României, Partea I
NCC	Noul Cod civil
NCPC	Noul Cod de procedură civilă
n.a.	nota autorului
n.n.	nota noastră
PR	Revista „Pandectele Române”
RDC	Revista de drept comercial
<i>Repertoriu I</i>	<i>Repertoriu de practică judiciară în materie civilă a Tribunalului Suprem și a altor instanțe judecătorești pe anii 1952-1969</i>
<i>Repertoriu II</i>	<i>Repertoriu de practică judiciară în materie civilă a Tribunalului Suprem și a altor instanțe judecătorești pe anii 1969-1975</i>

<i>Repertoriu III</i>	<i>Repertoriu de practică judiciară în materie civilă a Tribunalului Suprem și a altor instanțe judecătorești pe anii 1975-1980</i>
<i>Repertoriu IV</i>	<i>Repertoriu de practică judiciară în materie civilă a Tribunalului Suprem și a altor instanțe judecătorești pe anii 1980-1985</i>
RRD	Revista română de drept
RRES	Revista română de executare silită
RRDM	Revista română de dreptul muncii
RRDP	Revista română de drept privat
s. civ.	secția civilă
s. civ. propr. int.	secția civilă și de proprietate intelectuală
s. cont. adm.	secția de contencios administrativ
s. cont. adm. fisc.	secția de contencios administrativ și fiscal
s. com.	secția comercială
sent. civ.	sentința civilă
SU	Secțiile Unite
Trib. jud.	Tribunalul județean
Trib. reg.	Tribunalul regional
Trib. Suprem	Tribunalul Suprem

PROLEGOMENE

Adoptarea în anul 2010 și intrarea în vigoare, la începutul anului 2013, a unui nou Cod de procedură civilă constituie, fără îndoială, un eveniment de referință în istoria modernă a dreptului românesc. România se alătură astfel celorlalte țări europene care în ultimele decenii au reușit să promoveze noi legislații procesual civile, cum este cazul Spaniei, Elveției, Republicii Moldova, dacă este să ne referim doar la codurile adoptate la începutul acestui mileniu.

După adoptarea unei noi legislații, dar cu deosebire a marilor coduri, lumea juridică începe să facă evaluări și judecăți de valoare asupra noilor instituții juridice. Este firesc, atunci, să ne întrebăm și în materie procedurală, astfel cum au făcut-o și francezii în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, dacă noul Cod de procedură civilă este sau nu „demn” de vechiul Cod. O întrebare la cărei răspuns nu este facil și nici oportun din punct de vedere temporal, având în vedere că a trecut un timp foarte scurt de la intrarea în vigoare a noului Cod.

Avem însă motive să sperăm că noul Cod de procedură civilă va răspunde imperativelor sociale și juridice care i-au impus apariția, deși el este departe de a reprezenta o operă desăvârșită. Perfecțiunea în domeniul dreptului reprezintă un deziderat mai apropiat de domeniul utopiei. Iar explicația este una simplă și care ține cu deosebire de extraordinara mobilitate a relațiilor sociale pe care dreptul le reglementează. Poate tocmai de aceea sunt mereu actuale afirmațiile marelui jurist și filozof german Rudolf von Ihering, potrivit căruia „*în domeniul dreptului, ca pretutindeni altundeva, istoria nu se oprește niciodată*”.

Doctrina procedurală a reacționat diferit față de soluțiile normative promovate de noul Cod de procedură civilă. Nu lipsesc nici criticile severe care i s-au adus noului Cod în privința unora dintre rezolvările normative promovate, precum și impunerii, în unele materii, a unui formalism care ar putea fi considerat ca exagerat. Asemenea judecăți de valoare sunt, cel puțin uneori, îndreptățite, dacă avem în vedere chiar și „rezervele” și „ezitățile” legiuitorului, concretizate, astfel cum am subliniat și cu alte ocazii, în modificarea lui repetată și substanțială prin chiar Legea de punere în aplicare, soluție rarisimă în istoria dreptului românesc și universal.

Iată de ce o viitoare modificare, într-o perspectivă apropiată, a noului Cod de procedură civilă nu ar trebui să surprindă pe nimeni. De altminteri, și în alte țări europene asemenea intervenții legislative s-au produs și după imediată adoptare a unui nou Cod de procedură civilă, cum este chiar și cazul Franței.

Sperăm însă ca noul Cod de procedură civilă să se bucure de perenitatea celui anterior și să nu aibă soarta unor coduri sau legi efemere, care se

modifică într-un ritm extraordinar, împrejurare ce dăunează în mod grav stabilității raporturilor juridice și încrederii cetățenilor în ideea de justiție. O mare operă legislativă ar trebui să ajungă cel puțin la „vârsta majorității” fără a suferi modificări esențiale. Un atare deziderat în epoca permanentelor reforme din justiție și a unor mecanisme europene „de verificare și control” poate constitui o iluzie. Dar socotim util să medităm și asupra reflecțiilor unuia dintre cei mai prestigioși proceduriști francezi, Serge Guinchard, care observa că în Franța marile codificări procedurale, în materie civilă, au apărut la un interval de 130-140 de ani (1539 și 1556; 1667, 1807 și 1976), fapt pentru care „viitoarea mare reformă n-ar trebui să intervină decât spre anii 2100” (*Nouveau Code de procédure civile*, Dalloz, Paris, 1999, p. 4).

Noul nostru „edificiu procedural” va trebui să contribuie la eficientizarea justiției, la promovarea dreptății sociale, la respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, precum și la soluționarea tuturor proceselor civile într-un termen optim și previzibil.

Tratatul nostru de drept procesual este conceput ca un demers doctrinar util pentru toți cei interesați de „soarta” și „destinul” procedurii civile. Nădăduim că teoreticienii, dar și practicienii dreptului – judecători, procurori, avocați, notari publici, executori judecătorești, mediatori etc. – vor găsi, în cuprinsul Tratatului, soluții interpretative și propuneri folositoare în activitatea lor. Sperăm că Tratatul de față va deveni un „îndrumător” util și pentru studenții Facultăților de Drept din țara noastră, dar și pentru absolvenții al căror viitor profesional este legat și de reușita la un concurs de admitere într-o profesie juridică.

Sibiu, ianuarie 2014

Partea I

Jurisdicția, procedura civilă și principiile sale fundamentale

Capitolul I JURISDICȚIA

§1. Determinarea conceptului de „jurisdicție”

O sumară incursiune în sfera conceptuală și structurală a jurisdicției este indispensabilă pentru înțelegerea resorturilor juridice ale procedurii civile. Conceptul de „jurisdicție” are un caracter de universalitate, dar și multiple accepțiuni¹. Originea sa provine din dreptul roman: *iurisdictio* în limba latină înseamnă a pronunța dreptul (*ius* – drept și *dicere* – a pronunța dreptul).

Conceptul de „jurisdicție” desemnează, în general, „puterea de a decide asupra conflictelor ivite între diferitele subiecte de drept – persoane fizice sau juridice – prin aplicarea legii”². O calificare asemănătoare a fost promovată și în literatura italiană de specialitate. Un autor de prestigiu susținea că jurisdicția reprezintă „acțiunea legii” în fața autorităților publice specializate în apărarea drepturilor subiective³. Definiții asemănătoare se regăsesc și în unele legislații procesuale. Astfel, de pildă, potrivit art. 1 din Codul de procedură civilă ecuatorian din anul 1987, jurisdicția reprezintă „puterea de a administra justiția, respectiv aptitudinea publică de a judeca și de a executa hotărârile”.

Jurisdicția are ca obiect și ansamblul prerogativelor atribuite unor categorii statale în scopul aplicării legii, mai concret, al înlăptuirii justiției. De aceea, s-a considerat că noțiunea de „jurisdicție” ca „putere” este insuficientă pentru o calificare corectă a conceptului, ea fiind, în realitate, o „putere-datorie”. Într-adevăr, judecătorul are nu numai facultatea de a judeca, ci și datoria administrativă de

¹ A se vedea, pentru amănunte: E. Herovanu, *Principiile procedurii judiciare*, Institutul de Arte Grafice „Lupta”, București, 1932, vol. I, pp. 303-304; D. Radu, *Acțiunea în procesul civil*, Ed. Junimea, Iași, 1994, pp. 34-39.

² S. Spinei, în *Dicționar de procedură civilă*, de M.N. Costin, I. Leș, M.S. Minea, C.M. Costin, S. Spinei, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2007, p. 545.

³ E.T. Liebman, *Manual de Derecho Procesal Civil*, Ediciones Juridicas Europa-America, Buenos Aires, 1980, pp. 5-6.

a o face. Pornind de la această premisă, un reputat procedurist propunea substituirea conceptului de „putere” cu acela de „funcțiune”¹. Alți autori pun semnul egalității între cele două concepte².

Jurisdicția își are izvorul în suveranitatea poporului, care determină și organizarea autorităților însărcinate cu administrarea justiției. De aceea, se poate afirma că termenul de „putere”, cu referire la jurisdicție, nu este opus aceluia de „funcțiune”.

Într-o a doua accepțiune, jurisdicția desemnează totalitatea organelor prin care statul distribuie justiția³. Constituția și Legea de organizare judecătorească se referă uneori la „instanțe” și „tribunale” în această accepțiune. Conceptul de „jurisdicție” este utilizat, în literatura de specialitate și în jurisprudență, și în alte accepțiuni. Astfel, se vorbește de jurisdicție spre a desemna competența unui organ judiciar. În acest sens, se afirmă că o anumită cauză sau categorii de cauze este (sunt) de competența unei judecătoriai, tribunal etc. Folosirea conceptului de „jurisdicție” în această accepțiune nu corespunde însă unei rigori științifice. Ea este o reminiscență a unei îndelungate tradiții sau alunecări de limbaj, datorate faptului că, până în secolul al XIX-lea, termenii de „jurisdicție” și de „competență” erau considerați ca sinonimi. În realitate însă, competența reprezintă o componentă a jurisdicției, este deci doar o parte a jurisdicției⁴. Orice judecător este investit cu o jurisdicție, dar competența sa este limitată la cazurile prevăzute de lege.

§2. Jurisdicția ca funcțiune⁵

În statele moderne, funcțiunea judiciară se realizează prin organe specializate. Această opțiune este rezultatul unei îndelungate evoluții istorice. În dreptul roman, funcțiunea judiciară era considerată ca o componentă a celei administrative. Principiul separației puterilor în stat a fost promovat în mod constant doar după apariția celebrei lucrări a lui Montesquieu, *Spiritul legilor*.

Noua Constituție a României nu a consacrat, în mod expres, în epoca redactării sale inițiale, principiul separației puterilor în stat. Existența acestui principiu, cardinal în activitatea statală, nu a făcut niciun moment îndoială și

¹ E.J. Couture, *Fundamentos de Derecho Procesal Civil*, ed. a 3-a, Ed. Depalma, Buenos Aires, 1981, p. 30.

² A se vedea: R. Japiot, *Traité élémentaire de procédure civile et commerciale*, 3e éd., Librairie Arthur Rousseau, Paris, 1935, p. 121; A. Rădulescu, *Puterea judecătorească, în Constituția din 1923 în dezbaterile contemporanilor*, Ed. Humanitas, București, 1990, p. 281.

³ E. Herovanu, *op. cit.*, p. 303; R. Japiot, *op. cit.*, p. 120.

⁴ A se vedea E.J. Couture, *op. cit.*, p. 29.

⁵ A se vedea, pentru amănunte: I. Leș, *Instituții judiciare contemporane*, Ed. C.H. Beck, București, 2007, pp. 4-14; *idem*, *Organizarea sistemului judiciar românesc*, Ed. All Beck, București, 2004, pp. 5-8; *idem*, *Sisteme judiciare comparate*, Ed. All Beck, București, 2002, pp. 30-60; *idem*, *Organizarea sistemului judiciar, a avocaturii și a activității notariale*, Ed. Lumina Lex, București, 1997, pp. 6-13.